

MAGYARI SÁRA ROVATA

Nőnap kesergő hóvirágokkal és királyfiakkal

Tandem

Márciusban van a nemzetközi nőnap, Romániában – főleg a román közösségekben – ilyenkor illik ünnepelni, ajándékozni, de hogyan is csapódik ez le bennünk? Miről szól vagy szólhatna ez a nap? Sziükséges-e ez az ünnep? Ünnep-e egyáltalán? Ilyen s ehhez hasonló kérdések motoszkálnak most bennünk.

(Horváth Gizella)

A román társadalom szereti az ünnepeket. Tele van tűzdelve a naptár ünnepekkel. Ez nem volt másképp a szocializmus idején sem. Az ünnepek nagy része pártunkhoz és vezetőnk személyéhez kötődött. Egy kivétellel: március 8. Ez civil ünnep volt, a nők napja. Ilyenkor a diákok virágot ajándékoztak a tanító néninek (csoki nem volt, így azt nem ajándékoztak), a főnökök virágot rendeltek a titkárnőknek, munka után (némi közben, mert sok munkahelyen rövid munkanapot rendeltek el, úgysem látszott túlzottan, hogy munkaidőben vagy azon kívül nem nagyon dolgozik a nép) – szóval: munka után a kollektíva testületileg kivonult a kopár éttermek egyikébe vagy egyszerűen a kintinba ünnepelni. Inkább itallal, mint étellel, mert abból több volt.

A romániai nőnapnak volt egy sajátossága: mivel a román kultúrában nem létezett anyák napja (csak 2010-ben „hivatalosították” ezt az ünnepet, az apák napjával egyetemben), nagyon jó érzékkel az akkori vezetők (nem ellenőrzött adatok szerint valamikor a hatvanas években) csatolt áruként a nőnap jelentését kitágították az anyák napjával is. Így a kisiskolások már nemcsak a tanító néninek adtak hóvirágot, hanem az anyukáknak is, és az anyukák olyan boldogan nézegették a gyermekük által írt, rajzolt, kollázsolt, szöszmötölt képeslapot, mintha egyenesen Leonardo festette volna.

MAGYARI SÁRA (1976, Nagybodófalva) nyelvész, újságíró, a PKE docense. Tanulmányait Nagyváradon (I. Vulcan Tanítóképző, Ady Endre Sajtókollégium), Temesváron (Művészeti Iskola) és Kolozsváron (BBTE) végezte. Rovatai vannak a Román Rádió temesvári adásában, a Nyugati Jelenben, az E-nyelv Magazinban, a MŰRE lapjában. Kötete: Takázás (esszék, publicisztikák, MŰRE, 2018).

HORVÁTH GIZELLA egyetemi tanár (1962, Aninósza). Tanulmányait a BBTE filozófia szakán végezte. A Partiumi Keresztény Egyetem művészetfilozófia-professzora. Kötetei: A vitatechnika alapjai (Kv., 2002), Maine de Biran. Egy filozófus életútja (Kv., 2005), Túlélőkészlet az esztétikához (2012), A szép és a semmi (2016), Képkertes történetek (2017).

Nos: máshol a nőnap a nők jogairól szól/szólt. A választási jogról, az egyenlőségről a családban és a társadalomban, az egyenlő jövedelemről, a tisztességes bánásmódról. A nőnap tulajdonképpen a dolgozó nők napja – mert a dolgozó nők van esélye arra, hogy önállóan is meg tudjon élni, ne legyen arra kényszerítve, hogy eltartottként, azaz (anyagi) függőségben élje le az életét. Nálunk, Romániában, március 8. hóvirágokról és tulipánokról, puszikról és ölelésekről szólt: nőkről, akik dolgoznak, szülnek és gyereket nevelnek, és még kedvesek is, főleg, ha virágot és pusztit kapnak.

Így a romániai nőnap teljesen ellentétévé vált a főleg nyugati országokban ünnepeelt nőnapnak. A nemzetközi nőnap a nők emancipációjának ünnepe, amikor arra emlékezünk, hogy demonstrációkra, sztrájkokra, politikai harcra volt szükség ahhoz, hogy a nőt emberszámba vegyék, hogy a társadalom egyenjogú tagjának ismerjék el, lehetővé váljon számára, hogy munkát vállaljon, és ha munkát vállal, ugyanolyan körülmények között tehesse, mint a férfiak. A romániai nőnap arról szólt, hogy a nők egyenjogúak a férfiakkal (azaz: a szocializmusban ugyanolyan jogfosztottak, és ha akarnak, ha nem, kénytelenek bejárni egy munkahelyre), de ezenkívül akkor igazán értékesek, ha anyák is egyben (és az abortusztiltó törvénnyel és az illegálisan, életveszélyesen mégis elvégzett abortuszok könyörtelen üldözésével a rendszer gondoskodott arról, hogy minél több nő minél értékesebb legyen). A szocialistára hangolt nőnap már nem a szabadságról, autonómiáról, döntési jogról szólt: sem a „dolgozó” női státusz, sem az anyaság nem volt döntés vagy vállalás kérdése, hanem előírás.

Véleményem szerint nőnek lenni nem érdem, amiért gratuláció, virág vagy csoki jár. Egy helyzet, amibe az ember(lánya) beleszületik, és amit benő, ahogyan tud, és ahogyan engedik. Anyának lenni – jó esetben – szabad, felelősségteljes vállalás, amiért jár gratuláció, virág és csoki. És örülök, hogy most már Romániában is elismerik ezt a különbséget, legalábbis az ünnepek szintjén.

Személy szerint jobban szeretem, amikor virágot vagy csokit azért kapok, mert én vagyok, és nem azért, mert történetesen nő vagyok.

Mindezek ellenére, soha nem fogom elfelejteni idős professzor (férfi) kollégámat, aki március 8. környékén mindig egy tele táskát hurcolt magával Kolozsvárról, hogy a vele dolgozó nőknek kedves szavak, mosoly és ölelés kíséretében, egy-egy tábla csokival kedveskedjen. És mindig melegséggel fogok gondolni arra a (férfi) kollégámra, aki március 8. környékén fel szokott hívni telefonon, hogy megkérdezze, mikor leszek az egyetememen, mert találkozni szeretne velem, és tudtam, hogy ebből csoki és/vagy virág, netalántán könyv lesz, mindenképpen valami kedvesség, amit egy idő után vártam, de próbáltam úgy tenni, mintha rettenetesen meglepődnék.

Itt és most szeretném üzenni minden volt és jelenlegi kollégámnak, volt és jelenlegi tanítványomnak, barátomnak, ismerősömmnek, akitől kedves szót, virágot, csokit, könyvet vagy bármilyen más kedvességet kaptam március 8-ra érdemtelenül, csak azért, mert nő vagyok: KÖSZÖNÖM!

(Magyari Sára)

Minden nemzetközi valami napja azért szükséges, hogy felhívja a figyelmet valamilyen anomáliára, azaz foglalkozni kell avval a témával, mert nincs vele valami rendben: kihalófélben van; szennyezett; fontos lenne a közösség számára, de valahol kibicsaklott a dolog. A lényeg, hogy nem működik a maga természetes módján. Így látom én ezt a nőnapot is. Annak ellenére, hogy imádok

virágot kapni, szeretem, ha aznap elmegyünk bulizni, ha egy kicsit foglalkoznak velem (is). De most komolyan?! Ezen kívül – mármint a virágok, ajándékok, vendéglőzés – nem igen beszélünk arról, amiről kellene. Hiszen a női egyenjogúság hiányára, a nőkkel szembeni méltánytalan, helyzetként embertelen magatartásra hívná fel ez a nap a figyelmünket. Az egyenjogúság pedig nem jelent egyformaságot. Ezt mindkét nem igen gyakran elfelejti. És ma már több kutatásnak köszönhetően tudjuk, hogy nem az intellektuális képességeinkben, kompetenciáinkban nem vagyunk egyformák, hanem főleg az érzelmi megéléseinkben, a bennünk futó alapprogramokban különbözünk inkább, s azok mindkét megnyilvánulására – azaz a női és a férfi megnyilvánulásra is – szükség van. Így lesz kerek, teljes a világ.

Gondoljunk csak arra, milyen kifinomultan jelzik ezeket a különbségeket mondásaink: *a háznál egy oszlopot tart a férfi, kettőt az asszony*. Vagy: *a férfi a fej, a nő a nyak*. Illetve: *a férfi fizikai ereje, a nőnek a lelki ereje nagyobb*. Ahol a férfi nem él vissza fizikai erejével, mint ahogyan a nő sem a lelki erejével. Persze a valóság mást mutat, s mivel a nyers erő valahogyan mégis megsemmisítőbb talán, mint a lelki, ezért – például a romániai rendőrség adatai szerint – hetente két nő hal bele a családon belüli erőszakba. Ezért kell a női jogokról beszélni. Talán ez motiválja leginkább a március 8-át.

A női jogok mellett jó lenne megemlíteni néha a női létformát is: kimondani a sok elhallgatott tabut. Például azt, hogy nem olyan jó néha nőnek lenni, mert amikor a képességeimet a nemiségemmel mérik, akkor mindig alulmaradok. Ha fél centire kilóg az autóm feneke a parkolósávból, akkor hülye (szőke) nő vagyok. Ha fél kézzel is tudok parkolni hátul: akkor feminista ribanc. Ha megbocsátó vagyok és szeretetteljes, akkor naiv kislány, ha szóvá teszem a nemtetszésem, akkor kritikus hárpia. Ha vezetői pozícióban vagyok, akkor az csakis az apám, a férjem, a szeretőm miatt van – ha pedig nem vagyok, akkor látszik, hogy a nőnek a konyhában a helye. És azért ne feledjük: egy tisztességes mesében a királykisasszony nádszálvékony derekú, hallgatag, meg kell menteni. A frigy után vagy tovább hallgat boldog

nádszálként, vagy igen gyorsan meghal – azaz örök (hangját hallatni nem tudó) nyugalomra szenderül. Ha nem így van – mondjuk, lehet nádszál, de villog a kis fekete szeme és nem hallgat –, akkor boszorkány, azaz démonikus lény. Persze van nálunk okos lány típusú mese is – de ehhez kell egy okos királyfi is. És hány ilyen szaladgál a világban? Nem túl sok még a mesei világban sem.

Ilyen s egyéb fonákságok miatt gondolom, hogy szükség van erre a napra, de azt is gondolom, más tartalommal kellene feltölteni. Azt is gondolom még, hogy ez a nap nem olyan igazi ünnep: az én lelkem nem szokott ilyenkor ünnepi magaslatokba emelkedni, nincs bennem az a várakozás, mint egy születésnap alkalmából, de az a rezignáltság sem, mint egy megemlékezésen. Lett egy nap, ami ürügyként szolgál, hogy sok pénzt el lehessen költeni butaságokra, melyek leginkább talán arra való, hogy a nők eladják valódi egyenjogúságukat, nőiségüket, a férfiak pedig drága ajándékokkal próbálják meg elkendőzni, hogy a többi 364 napon nem tekintik önmagukat egyenjogúnak, csak más férfiakkal, és nem is igen teljesítik ki férfiúságukat. De lehet, ez is csak azért van, mert egyre kevesebben ismerik *Az okos leány* című mesénket, ahol a lényeg: a királyfi azonnal kezét ajánlja és hívatja a papot meg a cigányokat, amint a lánykáról kiderül, eszes kis fehérszép az. Vagy lehet, hogy pont ettől lesz ez mese?!